

7.3.6 Obecná rovnice přímky II

Předpoklady: 7305

Pedagogická poznámka: Hodina neobsahuje novou látku. Studenti si mají samostatným počítáním upevnit dosud probrané.

Pedagogická poznámka: Následující příklad není součástí předchozí hodiny úmyslně. Jde o to, aby se otestovali, co jsou schopni z minulé hodiny studenti rychle použít.

Př. 1: Urči, které z následujících rovnic určují stejnou přímku:

a) $2x - y + 3 = 0$

b) $2x - 3y + 3 = 0$

c) $4x + 6y + 6 = 0$

d) $-x + \frac{3}{2}y - \frac{3}{2} = 0$

e) $4x - 6y + 3 = 0$

Všechny rovnice vydělíme tak, aby před x byla jednička $\Rightarrow$

a) $2x - y + 3 = 0 \Rightarrow x - \frac{y}{2} + \frac{3}{2} = 0$

b) $2x - 3y + 3 = 0 \Rightarrow x - \frac{3}{2}y + \frac{3}{2} = 0$

c) $4x + 6y + 6 = 0 \Rightarrow x + \frac{3}{2}y + \frac{3}{2} = 0$

d) $-x + \frac{3}{2}y - \frac{3}{2} = 0 \Rightarrow x - \frac{3}{2}y + \frac{3}{2} = 0$

e) $4x - 6y + 3 = 0 \Rightarrow x - \frac{3}{2}y + \frac{3}{4} = 0$

Stejnou přímku určují rovnice b) a d).

Př. 2: Rozhodni, jak můžeme u přímek zapsaných pomocí obecné rovnice rozhodnout o jejich rovnoběžnosti. Které z přímek uvedených v předchozím příkladu jsou rovnoběžné s přímkou $2x - 3y + 3 = 0$?

Přímky jsou rovnoběžné, když jejich normálové vektory mají stejný směr $\Rightarrow$ normálové vektory takových přímek jsou svými násobky.

Při hledání rovnoběžných přímek se zabýváme pouze koeficienty $a, b \Rightarrow$ s přímkou

$2x - 3y + 3 = 0$ jsou z přímek zadaných v příkladu 4 rovnoběžné přímky $-x + \frac{3}{2}y - \frac{3}{2} = 0$ (ta je s ní totožná) a $4x - 6y + 3 = 0$.

Př. 3: Najdi obecnou rovnici přímky, která je rovnoběžná s přímkou $2x - 3y + 1 = 0$ a prochází bodem $K[-2; 3]$.

Rovnoběžka s přímkou $2x - 3y + 1 = 0$ má stejný normálový vektor (nebo jeho násobek, ale to je komplikace) $\Rightarrow$ rovnice se bude lišit pouze v parametru c :

$2x - 3y + c = 0$

Dosadíme bod $K[-2;3]$: $2x - 3y + c = 2(-2) - 3 \cdot 3 + c = 0 \Rightarrow c = 13$

Přímka rovnoběžná s přímkou $2x - 3y + 1 = 0$ procházející bodem $K[-2;3]$ má rovnici $2x - 3y + 13 = 0$.

Pedagogická poznámka: Předchozí příklad dobře dokumentuje problémy části studentů s matematikou. Všechny informace potřebné k jeho vyřešení studenti mají, přesto čekají až jim ho někdo ukáže, protože takový příklad ještě nedělali. I když to není příliš populární trvám na tom, že tímto způsobem se matematiku nemůže naučit nikdo.

Př. 4: Najdi obecnou rovnici přímky, která je kolmá na přímku $2x - 3y + 1 = 0$ a prochází bodem $K[-2;3]$.

Normálový vektor hledané kolmice je kolmý na vektor $(2; -3) \Rightarrow \mathbf{n} = (3; 2) \Rightarrow$

$$3x + 2y + c = 0$$

dosadíme bod $K[-2;3]$: $3(-2) + 2 \cdot 3 + c = 0 \Rightarrow c = 0$

Přímka kolmá na přímkou $2x - 3y + 1 = 0$ procházející bodem $K[-2;3]$ má rovnici

$$3x + 2y = 0.$$

Př. 5: Urči vzájemnou polohu přímek $p: 3x + 2y + 1 = 0$ a $q: x - 3y + 4 = 0$. Pokud jsou přímky různoběžné, urči jejich průsečík.

Stejně jako u parametrického vyjádření se nejdříve zajímáme o směr přímek (který udávají vektory, tentokrát normálové): $\mathbf{n}_p = (3; 2)$ $\mathbf{n}_q = (1; -3)$

normálové vektory nemají stejný směr (jeden není násobek druhého) $\Rightarrow$ přímky jsou různoběžné

hledáme průsečík (bod, který vyhovuje oběma rovnicím) $\Rightarrow$ řešíme soustavu rovnic:

$$3x + 2y + 1 = 0$$

$$x - 3y + 4 = 0$$

$$3x + 2y + 1 = 0$$

$$\underline{\quad \quad \quad} \quad \quad \quad \underline{\quad \quad \quad} \quad \quad \quad \underline{\quad \quad \quad}$$
$$[[1]] - 3[[2]] \quad \quad \quad 11y - 11 = 0$$

$$y = 1$$

dopočítáme x : $x - 3y + 4 = x - 3 \cdot 1 + 4 = 0$

$$x = -1$$

Přímky p a q se protínají v bodě $P[-1;1]$.

Př. 6: Najdi společné body přímek $p = \{[2 - 3t; 1 + 2t], t \in R\}$ a $r: 2x + 3y - 7 = 0$. Podle počtu nalezených bodů rozhodni o jejich vzájemné poloze:

přímka p : $x = 2 - 3t$
 $y = 1 + 2t, t \in R$

přímka r : $2x + 3y - 7 = 0$

společné body obou přímek musí vyhovovat oběma vyjádření $\Rightarrow$ soustava tří rovnic o třech neznámých:

$$x = 2 - 3t$$

$$y = 1 + 2t \Rightarrow \text{z první a druhé rovnice dosadíme do třetí rovnice}$$

$$2x + 3y - 7 = 0$$

$$2(2 - 3t) + 3(1 + 2t) - 7 = 0$$

$$4 - 6t + 3 + 6t - 7 = 0$$

$0 = 0 \Rightarrow$ přímky mají nekonečně mnoho společných bodů (za t můžeme dosadit cokoliv) $\Rightarrow$ přímky p a r jsou rovnoběžné

Pedagogická poznámka: Následující příklad vyžaduje pouze orientaci ve směrových a normálových vektorech. Snažím se (i přeskočením některých předchozích příkladů), aby si ozkoušeli všichni. Studenti většinou pro přímku nepoužijí rovnou vektor u , ale vektor na něj kolmý. Říkám jim nejdříve jenom to, aby si ujasnili, co který z jejich vektorů znamená, případně si nakreslili obrázek. Při vysvětlování před třídou ho na tabuli kreslím také.

Př. 7: Je dána přímka $p(A; u)$; $A[1; -2]$, $u = (-1; 2)$. Najdi obecnou rovnici přímky r , která je na přímce p kolmá a prochází bodem A .

Hledaná přímka je kolmá na přímce $p \Rightarrow$ normálový vektor přímky r se rovná směrovému vektoru přímky p : $n_r = u_p = (-1; 2) \Rightarrow -x + 2y + c = 0$

Dosadíme bod $A[1; -2]$: $-1 + 2(-2) + c = 0 \Rightarrow c = 5$

Přímka r má obecnou rovnici $-x + 2y + 5 = 0$

Př. 8: Najdi parametrické vyjádření přímky $p: 3x - 4y + 5 = 0$.

Pro parametrické vyjádření potřebujeme:

- směrový vektor: je kolmý na normálový $n_p = (3; -4) \Rightarrow s_p = (4; 3)$
- jeden bod přímky: zvolíme si jednu souřadnici, druhou spočítáme (například $x = 1 \Rightarrow 3x - 4y + 5 = 3 \cdot 1 - 4y + 5 = 0 \Rightarrow y = 2 \Rightarrow A[1; 2]$)

Parametrické vyjádření přímky p :
$$\begin{aligned} x &= 1 + 4t \\ y &= 2 + 3t, t \in R \end{aligned}$$

Dodatek: Je možné postupovat i jinak:

vypočítat z obecné rovnice dva body a sestavit parametrické vyjádření s jejich pomocí

jednu proměnou vyjádřit pomocí parametru (1. rovnice $x = t$) a tímto vyjádřením

ji nahradit v obecné rovnici (2. rovnice $3t - 4y + 5 = 0 \Rightarrow y = \frac{5}{4} + \frac{3}{4}t$)

Vyjádření, která získáme, budou obecně různá.

Př. 9: Petáková:
strana 105/cvičení 5

strana 105/cvičení 10
strana 106/cvičení 13 a)

Shrnutí: